

Eiropas Darba
drošības un veselības
aizsardzības aģentūra

DARBA AIZSARDZĪBAS ZIŅAS

Sveicināti vasaras viducī!

**BAIBA
AUZĀNE**

Eiropas darba
drošības un
veselības
aizsardzības
nacionālā
kontaktpunkta
vadītāja

Kamēr vieni jūlijā bauda atvaļinājumu, citiem šis vasaras mēnesis ir arī karstākais darba cēliens. Kad termometra stabiņš tuvojas 30 grādiem, paaugstinātā temperatūra kļūst par nopietnu darba vides riska faktoru un vienlaikus arī izaicinājumu darba aizsardzības speciālistiem. Saskaņā ar Darba aizsardzības likumu, darba devējam jānodrošina strādājošajiem veselībai nekaitīgi darba apstākļi. Tad nu darba aizsardzības speciālistam jānāk talkā ar idejām, kā darba apstākļus tveicē padarīt ciešamākus gan laukstrādniekam svelmainā siena vālā, gan biroja darbiniekam saules piekarsētā bezgaisa kabinetā, gan maizes cepējam pie zvērojošas krāsns. Papildus tādiem mēriem kā darba laika pārceļšana uz agrākām rīta stundām, dzeramā ūdens nodrošināšana un ventilatoru iegāde, var pamēģināt arī asprātīgākas metodes. Kādā advokātu birojā, kurā telpas izvietotas gan ēkas dienvidu, gan ziemeļu pusē, karstam laikam iestājoties tiek rīkoti Jūrģi, un saules pusē strādājošie kolēģi pārceļas pie atvaļinājumā aizgājušo kolēģu darba galdiem ziemeļu pusē. Rasts efektīvs risinājums bez papildu izmaksām! Kāda cits – mazs un draudzīgs tipogrāfijas kolektīvs, pusdienu pārtraukumu izmanto, lai kopīgi aizbrauktu

nopeldēties uz tuvējo ūdens karjeru. Ko gan te piebilst – ne tikai veldzējošs, bet arī kolektīvu saliedējošs pasākums!

Būsim priecīgi, ja dalīsieties idejās, kā ar karsto laiku sadzīvo jūsu kolektīvs! Ja aprakstu vēl papildinās kāda fotogrāfija – garantējam, ka jūsu pieredzi nopublicēsim nākamajā DAZ numurā. Un, kas zina, varbūt jūsu atsūtītā bilde varēs sacensties ar citām Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras rīkotajā fotogrāfiju konkursā „Veselīga un droša darba vieta”. Piedalīties šajā konkursā var gan profesionāli, gan amatieri, turklāt ir iespēja pacinīties par naudas balvu 1000, 2000 un 3000 eiro apmērā. Konkursa noteikumus varat aplūkot EU-OSHA mājas lapā <http://osha.europa.eu/en/about/competitions/european-photo-competition-2011>.

Lai pievērstu šim konkursam un darba aizsardzībai lielāku Latvijas sabiedrības uzmanību, Darba inspekcija ar starptautiskās lidostas „Rīga” atbalstu no 10. jūlija līdz 31. jūlijam rīko fotogrāfiju konkursu „Darbā neriskē!”, kurš tiks atspoguļots Latvijas Neatkarīgās televīzijas (LNT) laika ziņās.

Fotogrāfiju tematika – droša darba vide.

DAZ lasītāji! Ēmiet rokās fotokameras un sūtiet bildes uz LNT! Visi kopā popularizēsim darba aizsardzību un reizē arī darba aizsardzības speciālista darba nozīmīgumu!

Ar DAZ veidotājiem varat sazināties un bildes sūtīt gan ar tvitera starpniecību www.twitter.com/darbaizsardziba, gan uz e-pastiem baiba.auzane@vdi.gov.lv un aivis.vincevs@vdi.gov.lv

www.twitter.com/darbaizsardziba

Pārstrādes uzņēmumu darbinieku drošībai un veselībai svarīgas ir ergonomiskas darba vietas

Šī gada pavasarī Valsts darba inspekcija (Darba inspekcija) veica zvejniecības, zivju pārstrādes un konservēšanas uzņēmumu, kā arī konditorejas un miltu izstrādājumu ražošanas uzņēmumu preventīvo pārbaudi, kopumā apsekojot 155 uzņēmumus.

Salīdzinot darba aizsardzības situāciju zvejniecības, zivju pārstrādes un konservēšanas nozares uzņēmumos un konditorejas un miltu izstrādājumu ražošanas uzņēmumos, nākas secināt, ka darba aizsardzības prasības zvejniecības nozarē tiek ievērotas sliktāk kā konditorejas uzņēmumos. To var izskaidrot arī ar to, ka zvejniecības, zivju pārstrādes un konservēšanas uzņēmumos šāda veida preventīvās pārbaudes tika veiktas pirmo reizi. Pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā 2009. - 2010. gadā” norādīts, ka „uzņēmumos, kurus apsekojusi Darba inspekcija, ievērojami uzlabojas situācija darba drošībā, tāpēc Darba inspekcijas preventīvā darbība ir uzskatāma par vienu no svarīgākajiem resursiem situācijas (darba drošībā) uzlabošanā”.

Kā labas prakses piemērus starp apsekotajiem zvejniecības, zivju pārstrādes un konservēšanas uzņēmumiem

SIA „Baņķis” darba vieta ir nodrošināta ar īpašu „atzveltni” mugurai, kurai ir maināms augstums, līdz ar to samazinās slodze mugurai un kājām.

miem Darba inspekcija vēlas nosaukt SIA „Piejūra”, „Baņķis”, „Karavēla”, bet starp apsekotajiem konditorejas un miltu izstrādājumu ražošanas uzņēmumiem – SIA „Liepkalni”, „Antaris”, „Kragītis”, „Edgars”, „Ilģuciema maiznīca konditoreja”, „Saules Beķerejas”.

Šajos uzņēmumos rūpējas par darbinieku drošību un veselību – ir iekārtotas ergonomiski ērtas darba vietas, darbinieki ir nodrošināti ar visiem nepieciešamajiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem un tiek regulāri nosūtīti uz obligātajām veselības pārbaudēm.

Jāatzīmē, ka daudz sliktāka situācija darba aizsardzībā ir mazajos uzņēmumos, kuri ir nesen nodibināti. Tajos attieksme pret darba aizsardzības

jautājumiem bieži vien ir formāla, uzņēmumu vadītāji neizprot nepieciešamību veikt darba vides risku novērtējumu un ieviest darba aizsardzības pasākumus.

Darba inspekcija norāda, ka darba vides risku nenovērtēšana, darbinieku neinstruēšana, individuālo aizsardzības līdzekļu nelietošana, kā arī citu darba drošības prasību neievērošana ir galvenais nelaimes gadījumu cēlonis darba vietās.

Pārtikas produktu ražošanas uzņēmumos notikušie nelaimes gadījumi darbā Latvijā ieņem trešo vietu starp visiem apstrādes rūpniecības nozarē notikušajiem nelaimes gadījumiem. Tie galvenokārt ir saistīti ar savainojumiem no asa darba aprīkojuma, fiziskām pārslodzēm (piespiedu darba pozām, smagumu celšanu un pārvietošanu u.c.) un paslīdēšanu uz mitras, slidenas grīdas.

– Baiba Auzāne

SIA „Piejūra” krēsli ar regulējamu ar atzveltni jostasvietas atbalstam novērš muguras sāpju rašanos.

“Drošības nekad nevar būt par daudz”

Piecos mēnešos darba aizsardzība kļūst par neatņemamu darba sastāvdaļu

Preventīvi apsekojot konditorejas un miltu izstrādājumu ražošanas uzņēmumus, Valsts darba inspekcija par vienu no Labās prakses uzņēmumiem nosauca SIA „Edgars”. Kā panākti tik labi rezultāti darba aizsardzības jomā, jautāju uzņēmuma darba aizsardzības speciālistam Edgaram Paškovam, kas vienlaikus ir arī SIA „Edgars”... valdes priekšsēdētājs.

Nereti uzņēmumu vadītāji gaužas par lielo darba apjomu – jānodod pasūtījumi un atskaites, jāatlasa un jāuzmana darbinieki utt. Tomēr papildus šiem pienākumiem, Jūs vēl spējāt nodrošināt darba aizsardzības prasību ievērošanu uzņēmumā. Vai to darāt naudas taupīšanas nolūkā, proti, lai nebūtu jāalgo darba aizsardzības speciālists?

– Pats darba aizsardzību uzņēmumā uzmanu jau kopš 1993. gada marta, kad to izveidoju. Uz darba aizsardzības rēķina netaupu nekad. Uzskatu: ja darba aizsardzības speciālistam uzņēmumā jābūt, tad tāds arī būs! Un kas šos pienākumus var veikt labāk, ja ne pats uzņēmuma vadītājs? Uzņēmums ir neliels, ar astoņiem darbiniekiem, tādēļ arī spējēju apvienot darba pienākumus. Neesmu arī vienīgais uzņēmuma īpašnieks, esam divi.

“Lai gan esmu prasīgs darba devējs, uzskatu, ka jāsniedz atbalsts tam, kam tobrīd kolektīvā klājas grūtāk.

Jāatzīst, ka man ar līdzīpašnieci ir ļoti atšķirīgi viedokļi par darba aizsardzību. Viņai nav saprotami visi darba aizsardzības riski, obligāto veselības pārbaūžu nepieciešamība. Viņasprāt es iespējamus darba aizsardzības riskus uzņēmumā pārspīlēju.

Vai tad ir iespējams pārspīlēt iespējamus riskus?

– Līdzīpašniece uzskata, ka uzņēm-

mums daudz naudas tērē individuāliem aizsardzības līdzekļiem, obligātajām veselības pārbaudēm, semināriem un ugunsdrošībai. Es tam nepiekrītu. Darba aizsardzība uzņēmumā ir svarīga un drošības nekad nav par daudz! Es cenšos visus riskus samazināt līdz minimumam!

Pats dažkārt aizdomājos, kāda darba aizsardzība bija uzņēmuma pirmsākumos un kāda tā ir tagad. Sākotnēji instruktāžas notika steigā, bet šobrīd darbinieki kopīgi skatās Napo filmas par darba aizsardzību. Darbinieki arī instrukciju laikā uzdod daudz interesantu jautājumu par darba aizsardzību un neviens

no viņiem nesa-
ka – parakstīšu
instruktāžas
lapas un viss.
Arī studenti,
kas pie mums
nāk praksē, ir

pārsteigti par to, ka viņiem nākas noklausīties instruktāžu darba aizsardzībā, skatīties plakātus un Napo filmiņu. Ir pat dzirdēts, ka jaunieši prasa darbiniekiem: „Priekšnieks gan ir prasīgs, šim neapnīk *kladzināt* par darba aizsardzību”. Tas liecina, ka jauniešiem mācību iestādēs nestāsta par darba aizsardzības nozīmīgumu.

Vai izdodas izmainīt jauniešu attieksmi pret darba aizsardzību? Un

Edgars Paškovs uzņēmumā vienlaikus ir valdes priekšsēdētājs un darba aizsardzības speciālists, bet spēj arī uzcept maizītes.

kā pret darba drošības prasībām attiecas paši darbinieki?

– Darbinieki īpaši bija jāpieradina pie individuālo aizsardzības līdzekļu nēsāšanas. Par darba aizsardzības prasību ievērošanu viņus uzslavēju – devu papildu brīvdienas, dāvināju priekšautus, ziedus un konfektes. Rezultāts jau pēc pieciem mēnešiem bija fantastisks! Tagad pat grūti iedomāties, ka darbinieki ne-lietotu individuālos aizsardzības līdzekļus. Šobrīd tik dzirdu: „Priekšniek, cimdi jau sadeg, rokām paliek krasti! Vajag jaunu formu, ventilācija jātīra, apgaismojums būs jāmaina!” Ir prieks to dzirdēt un strādāt tik atbildīgā kolektīvā! Es redzu sava darba rezultātu un kolektīva garu. Par darba apģērbu labus vārdus esam dzirdējuši arī no sadarbības partneriem un pasūtītājiem.

turpinājums 4. lpp.

“Drošības nekad nevar būt par daudz”

Turpinājums no 3. lpp.

Vai sakārtojot uzņēmumā darba aizsardzību, nenācās lūgt kompetentāku personu palīdzību?

– Jāatzīst, ka pirms gada biju noslēdzis līgumu ar kādu firmu par risku novērtēšanu manā uzņēmumā. Diemžēl viņu darbā biju vīlies. Viņi ilgi kavējās tikties ar darbiniekiem un mēnesi gatavoja dokumentu paketi, kas pie tam bija pavirša. Arī darbinieki nebija apmierināti ar firmas pieeju risku izvērtēšanai – ne uzdeva jautājumus, ne izprasīja par darba apjomu. Uzņēmuma pārstāvji to jautāja vienīgi man.

Ja pats uzņēmumā veicu risku izvērtēšanu, tad uz pārrunām aicinu katru darbinieku un kopīgi runājam par darba gaitu, darba vides uzlabošanu. Pēc tam ikdienā redzu, kā tas darbojas. Savukārt šādu firmu pārstāvji ieskrien uz 40 minūtēm un vairāk

darbiniekiem. To darīju, lai darbinieki uzklausa arī citu kompetentu speciālistu viedokli par darba aizsardzības nozīmīgumu. Prieks, ka darba aizsardzību regulējošie normatīvie akti ir uzrakstīti saprotami. Protams, arī katrs apmeklētais seminārs dod daudz jaunas informācijas, arī kolēģi savā starpā dalās ar pieredzi. Savācu visus izdales materiālus, tie ir nodevīgi, piemēram, instruējot darbinieku.

Vai tikai pats neesat atstājis novārtā vienu no svarīgiem darba aizsardzības aspektiem - atpūtas brīžus? Klausoties Jūsu aizrautīgajā stāstījumā, jājaudā, vai pats atrodat laiku atpūtai?

– Mans darba apjoms ir būtiski samazinājies, ar visu tieku galā, tomēr palīgā visu laiku ir sieva. Manā prombūtnē arī darba aizsardzību pārņem viņa.

Darba inspektore, kas apsekoja SIA „Edgars” uzņēmumu, stāstīja, ka bijusi pārsteigta par darbinieku atsaucību.

Turklāt visiem ir arī pamatīgs darba stāžs Jūsu uzņēmumā...

– Manā izpratnē ir tā – katram darbiniekam darbā jābūt labā noskaņojumā, uzmanīgam, akurātam, atsaucīgam un darbīgam. Tad nebūs problēmu un kolektīvā valdīs sapratne. Mūsu uzņēmumā kolektīvs tiešām nemainās, vienīgi, ja maina dzīvesvietu vai dodas dekrēta atvaļinājumā. Lai gan esmu prasīgs darba devējs, uzskatu, ka jāsniedz atbalsts tam, kam tobrīd kolektīvā klājas grūtāk. Paldoms, uzmundrinājums, labestība – tie ir mani galvenie atslēgas vārdi, ko bieži nākas atkārtot, lai cilvēkā pamodinātu sirds siltumu, iecietību. Tad visiem būs labi – darbā darbs, mājās miers.

– Aivis Vincevs

?! Jautāji? Mēs atbildēsim!

www.twitter.com/darbaizsardziba;
aivis.vincevs@vdi.gov.lv

Vai darbiniekiem ir jāiziet obligātā veselības pārbaude, ja viņam jau ir sanitārā grāmatiņa? Kāda ir atšķirība starp obligāto veselības pārbaudi un sanitāro grāmatiņu?

Obligātā veselības pārbaude, kas ir noteikta 10.03.2009. MK noteikumos Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” (turpmāk – noteikumi Nr. 219) ir saistīta ar nodarbinātā veselības aizsardzību. Šīs veselības pārbaudes mērķis ir laikus atklāt veselības traucējumus, ko radījusi darba vides faktoru iedarbība uz nodarbinātā veselību.

Savukārt tā dēvētā sanitārā grāmatiņa ir obligātā veselības pārbaude, kas jāveic saskaņā ar 27.11.2001. MK noteikumiem Nr. 494 „Noteikumi par darbiem, kas saistīti ar iespējamu risku citu cilvēku veselībai un kuros nodarbinātās personas tiek pakļautas obligātajām veselības pārbaudēm” un, atšķirībā no iepriekš minētās, ir saistīta ar sabiedrības jeb citu cilvēku veselības aizsardzību. Tajā tiek kontrolēts vai nodarbinātais konkrētās nozarēs nav infekcijas slimību pārnēsātājs, kas var radīt risku ar infekcijas slimībām saslimt citiem.

Līdz ar to nodarbinātajam, kurš obligāto veselības pārbaudi ir veicis, kārtējot sanitāro grāmatiņu, ir jāveic arī obligātā veselības pārbaude atbilstoši noteikumiem Nr. 219.

Vienīgais izņēmums ir gadījumos, ja darbinieks, kas darba vietā saskaras ar tādiem darba vides riska faktoriem kā bioloģiskie aģenti, kas var izraisīt inficēšanos, tajā skaitā 2., 3. un 4. grupas bioloģiskie aģenti (baktērijas, vīrusi, sēnes, parazīti), obligātā veselības pārbaude saskaņā ar noteikumu Nr. 219 1. pielikuma 3.2. punktu nav jāveic.

“Darba aizsardzības speciālistam uzņēmumā jābūt! Un kas šos pienākumus var veikt labāk, ja ne pats uzņēmuma vadītājs?”

viņus neredz. Kas tā par risku mazināšanu? Tādēļ uzskatu, ka nelielā uzņēmumā īpašnieks vislabāk var apzināt visus riskus un arī vadīt darba aizsardzību.

Tomēr lai vadītu darba aizsardzību, ir jābūt pamatzināšanām. Kā jūs izglītojaties?

– Darba aizsardzību esmu mācījies pie darba aizsardzības speciālista Andra Skredeļa, bet vislabāk man patika prakse – reālas darbības pie nelaimes gadījumu izmeklēšanas. Es no pasniedzēja guvu ļoti lielu darba pieredzi. Ja par darba aizsardzību ir kas neskaidrs, zvanu un konsultējos ar viņu. Biju savu skolotāju pieaicinājis arī izvērtēt konditorejas uzņēmuma riskus un vadīt instruktāžu

Maizes cepēju sūdzības par veselību un to izvērtējums saistībā ar darba vidi

Mārīte Ārija Baķe, Ieva Kalve,
Maija Eglīte, Anita Seile,
Linda Skreitule

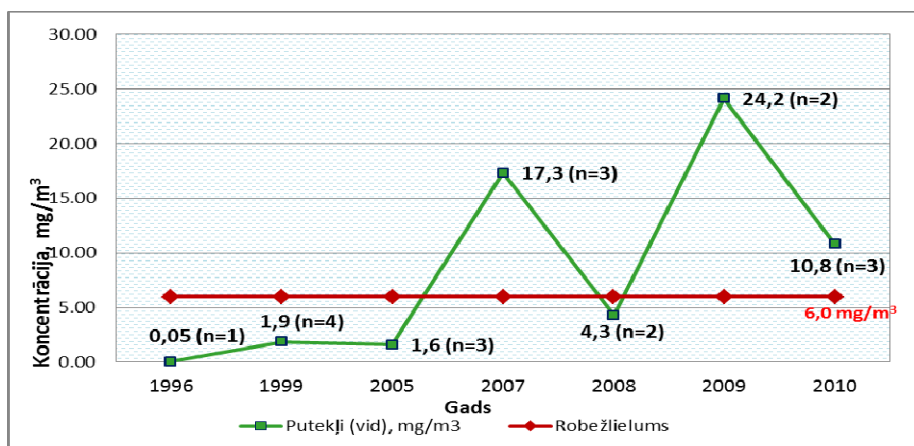
Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra
„Darba drošības un vides veselības
institūts” (DDVVI)

Ievērojams nodarbināto skaits Latvijā ir saistīts ar dažādu miltu izstrādājumu, tai skaitā maizes, cepšanu. Maiznīcu, konditoreju, kulinārijas cehu un līdzīgu darba vietu vidē ir sastopams plašs darba vides riska faktoru klāsts – sākot no fiziski smaga darba piespiedu pozās, nepiemērota mikroklimata, bioloģiskajiem aģentiem, ķīmiskajām vielām līdz siltuma starojumam, nepietiekamam apgaismojumam, nakts un maiņu darbam un virknei citu risku. Šāda darba vide var izraisīt virkni arodslimību un ar darbu saistīto slimību, tai skaitā arī aroda alerģiskās slimības.

Tipisks darba process – mīklas mīcšana ar rokām, neizmantojot cimdus.

Astma un rinīts ir biežākās konstatētās arodslimības maiznieku vidū. Nodarbinātiem bieži tiek novērota augsta sensibilizācija (radot risku saslimst ar kādu no alerģiskajām slimībām) uz maizes un konditorijas izstrādājumu gatavošanai raksturīgajiem alergēniem (kviešu un rudzu miltiem, sojas pupu miltiem, a-amilāzi, dažādām piedevām u.c.). Pasaulē ir veikts daudz pētījumu par šajā nozarē raksturīgajām arodslimībām. To, cik izplatītas var būt šāda rakstura slimības apliecina, piemēram, tas, ka Austrijā 62,5% no visiem diagnosticētiem alerģiskās

Vidējās miltu putekļu koncentrāciju izmaiņas pa gadiem

astmas arodslimību gadījumiem ir saistīti ar tieši ar maiznieka darbu (Moeller, 2000). Savukārt Latvijā pēdējo gadu laikā alerģiskās arodslimības, par spīti to plašajai izplatībai, ne vienmēr tiek diagnosticētas un saistītas ar darba apstākļiem un kopējā arodslimību struktūrā svārstās robežās no 5,3% līdz 8,9%.

Minētie apsvērumi un tas, ka DDVVI pēc palīdzības vērsās kāda Latvijas lielveikala maiznīcas - kulinārijas darbinieku grupa, sūdzoties par ādas niezi, noteica to, ka tika izlemts šo problēmu un reālo situāciju izpētīt sīkāk. Pirmkārt tika analizēta DDVVI darba vides riska faktoru mērījumu datu bāze par 1995.-2010. gadu, izdalot mērījumus, kas veikti pārtikas nozarē maizes un tās izstrādājumu ražotnēs, lai novērtētu reālo situāciju šādās darba vietās. Otrkārt, tika veikta padziļināta darbinieku sūdzību un objektīvās situācijas izpēte. Lai to izdarītu, tika ievākta pieejamā informācija par konkrētajā lielveikalā izmantoto miltu un citu produktu sastāvu un uz vazelīna bāzes tika pagatavoti 17 alergēni no cepšanā biežāk izmantotajām izejvielām un produktiem. Pētījuma gaitā katrā izmeklējamā maiznīcas darbiniekam tika veikti 2 ādas kompresijas testi ar augstāk minētajiem alergēniem, kā arī ārsta apskate pirms un pēc testa. Šādu testu uzdevums ir parādīt to, vai kāda no darba vidē lietotajām vielām konkrētajam

nodarbinātajam izraisa alerģisku reakciju – tas savukārt var nozīmēt to, ka, iespējams, nākotnē var attīstīties alerģiska arodslimība.

Rezultāti. DDVVI datu bāzes analīze rāda, ka darba vides piesārņojums ar miltu putekļiem maizes un tās izstrādājumu ražotnēs svārstās ļoti plašās robežās - no 0,2 mg/m³ līdz 44,4 mg/m³ (attēlā augstāk) un 42% gadījumu noteiktā koncentrācija pārsniedz aroda ekspozīcijas robežvērtību (6,0 mg/m³).

Detalizēti tika izmeklēti 15 maiznīcas darbinieki, no kuriem 4 personām izmeklēšanas laikā netika konstatēti dati par ādas slimībām, 5 personām – tika konstatēts viegls kairinājuma ādas iekaisums (*dermatitis irritans*), bet 6 personām – tika konstatēts stāvoklis pēc kairinājuma ādas iekaisuma (iritācijas *dermatīta*). Pētījuma veikšanas brīdī nevienam no darbiniekiem netika konstatēti smagi vai izteikti kairinājuma vai alerģiski ādas bojājumi, bet atsevišķiem darbiniekiem konstatētas viegli pozitīvas ādas reakcijas uz atsevišķiem alergēniem (viegls ādas apsārtums), kas tomēr neatļauj izdarīt konkrētus un pamatotus secinājumus par miltu sastāvdaļu un mīklas izraisītu alerģiju. Šiem darbiniekiem tika rekomendēts turpināt ārsta uzraudzību, lai vērtētu ādas stāvokli dinamikā,

turpinājums 6. lpp.

Maizes cepēju sūdzības par veselību

Turpinājums no 5. lpp.

nepieciešamības gadījumā pielietojot specifiskus alergoloģiskos testus, kā arī pašiem rūpīgi sekot līdzi savam veselības stāvoklim, nepieciešamības gadījumā vērsties pēc palīdzības pie speciālistiem.

Secinājumi. Konkrētajā gadījumā (lielveikala maiznīcā) netika konstatēta darba vidē esošo vielu izteikta alerģiska iedarbība uz nodarbināto veselību. Darbinieku sūdzības varētu būt saistītas ar to, ka darbojušies īslaicīgi kairinoši iekšējās un ārējās vides apstākļi, kuri dažām personām izraisījuši ādas iekaisumu. Pie šiem darba apstākļiem būtu jāmin paaugstināta gaisa temperatūra ceptuvē, pastiprināts siltuma starojums uz

rokām, liekot pannas krāsnīs, kā arī siltuma starojums no citām darba virsmām; saskare ar mitru materiālu (mīklu), kura satur dažādas piedevas un ar profesijas specifiku saistītā biežā roku mazgāšana.

Tomēr jāatzīst, lai arī Latvijā ir maz pētījumu par darba apstākļiem un alerģiskās slimības veicinošiem riskiem maiznīcās, pasaules pieredze rāda, ka alerģiskās slimības maizniekiem IR iespējamās. Tāpat jāatceras, ka šajā nozarē tiek lietots liels skaits dažādu piedevu un katra no tām var izrādīties potenciāli alerģiska, tāpēc šādu uzņēmumu darba aizsardzības speciālistiem ir jābūt uzmanīgiem, saņemot darbinieku sūdzības par alerģiska rakstura sūdzībām.

Reģistrēts 10000. arodslimnieks!

Nedēļā, kad visa Latvija gaidīja Līgo svētkus, arodslimnieku reģistrā tika reģistrēts 10000. arodslimnieks – par to kļuva kāda 54 gadus veca paciente no Rīgas, kura vairāk kā 34 gadus nostrādājusi par pavāri, šajā profesijā ilgstoši strādājot dažādus fiziski smagus darbus (saistītus gan ar smagumu pārvietošanu un darbu piespiedu pozās, gan arī darbu ar rokām – griežot, kapājot u. tml.). Šai pacientei reģistrētas vairākas arodslimību diagnozes – gan abpusējs karpālā kanāla sindroms, gan abpusēja hroniska radikulopātija sakarā ar mugurkaula jostas daļas deformējošo spondilozī. Abas minētās arodslimības ir starp biežāk noteiktajām arodslimībām Latvijā un ir raksturīgas sekas ilgam un smagam fiziskam darbam ar lielām pārslodzēm.

Jāatzīmē, ka minētā arodslimniece pārstāv „*tipisku vidējo Latvijas arodslimnieku*”, kuru raksturo vairākas arodslimību diagnozes vienlaicīgi – vecums virs 50 gadiem, vairāk kā 30 gadus ilgs darba stāžs, kurš aizsācies vēl PSRS gados, ilgstoši veikts smags fizisks darbs bieži vien kombinācijā ar citiem riska faktoriem.

Atgādinām, ka pašreizējā brīdī Latvijā arodslimnieku diagnozes apstiprina VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisiju arodslimībās saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumos nr.908 "Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība" (pieņemti 09.11.2006) noteikto kārtību. Visi arodslimnieki tiek reģistrēti „Latvijas Valsts Arodslimību un Černobiļas AES avārijas seku rezultātā radiācijas ietekmei pakļauto personu reģistrā”, kuru uztur Aroda un radiācijas medicīnas centrs.

– Ivars Vanadziņš

Jauna studiju programma – trīs speciālisti vienā

Latvijā teju katru pavasari applūst mājas, deg kūdras plāvas, ziemā sniega un sala dēļ simtiem mājāsaimniecību paliek bez elektrības, tāpēc Latvijas ugunsdrošības, darba drošības un civilās aizsardzības speciālisti, sekojot pasaules tendencēm, šogad piedāvā jaunu profesionālā bakalaura studiju programmu – **drošības inženierija**, ko ir iespējams apgūt Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Inženierekonomikas un vadības fakultātē. Programmas mērķis ir sagatavot speciālistus, kuri spētu novērst problēmas lielajos uzņēmumos, pašvaldībās un reģionos.

Absolvējot programmu, iespējams iegūt bakalaura profesionālo grādu darba aizsardzībā un darba aizsardzības vecākā speciālista kvalifikāciju. Kā pastāstīja jaunās programmas direktors, RTU Darba un civilās aizsardzības institūta direktors,

profesors Jānis Ieviņš, programmas pamatā ir vienkārša ideja. Tā ir iespēja samazināt uzņēmumu izdevumus: lai uzņēmumam nevajadzētu algot trīs speciālistus, kas atbild katrs par savu sfēru – darba drošību, ugunsdrošību un civilo aizsardzību, – jaunās programmas absolventiem tiek piedāvāta iespēja visas minētās kvalifikācijas iegūt kompleksi. Katru gadu plānots apmācīt 50 studentus.

J. Ieviņš norāda, ka ar jaunās programmas palīdzību var sasniegt maksimālo drošības līmeni, jo speciālisti ir sagatavoti, lai veiktu profilaksi. Viņš arī uzsver, ka ugunsdrošības, darba drošības un civilās aizsardzības speciālistam būtu jāstrādā cieši līdzās uzņēmuma vadītājam un jāpārbauda ar darba drošību saistītie jautājumi uzņēmumā, pašvaldībā u.c.

RTU Informācijas centrs

Kā atraktīvi pasniegt darba aizsardzību

Nav noslēpums, ka ir iestādes, kurās darba aizsardzības mācības norisinās formāli, un darbinieki parakstās instruktāžas žurnālos, iespējams, pat neiepazīstoties ar instrukciju saturu. Bieži vien darba aizsardzības speciālistiem ir jāsaskaras ar negatīvu darbinieku attieksmi pret mācībām kā garlaicīgu un nelietderīgu laika pavadīšanas veidu.

Pie mums, Lauku atbalsta dienestā mācības noris interesanti un ir arī praktiski noderīgas. Mācības ietver divas daļas – teorētisko un praktisko.

Teorētiskajā daļā apskatām jautājumus par darba aizsardzību un ugunsdrošību. Lai noturētu darbinieku uzmanību un veicinātu viņu līdz iesaistīšanos mācību procesā, darbiniekiem rādām nelielas izglītojošas filmiņas par visiem tik iemīļoto Napo, demonstrējām kā pareizi iekārtot darba vietu atbilstoši darba aizsardzības noteikumiem, kā arī dodam iespēju pašrocīgi izmēģināt ugunsdzēsīšajā aparātā darbību praksē. Praktiskajā daļā izmantojam interaktīvu kooperatīvās mācīšanās principu.

Darbiniekus sadalām grupās. Katra grupa pēc to izvēlētajās instrukcijas numura saņem kādu no darba aizsardzības instrukcijām, ar kuru darbinieki mācību laikā iepazīstas padziļināti. Praktiskajās mācībās izmantojam interaktīvu mācību metodi – kolāžu.. Ar šo mācību metodi darbinieki ar praktisku pieeju apgūst darba aizsardzības pamatprincipus. Visi no žurnāliem izgriež un uz plakāta uzlīmē dažādas iekārtas, piemēram, biroja darbinieki datorus, kopētājus utt. Pēc tam uz plakāta apkārt tehnikai līmē lietas vai vārdus, ko nedrīkst darīt pie datora, piemēram, ēst. Šādi iespējamie riski tiek vizualizēti. Tik interaktīvu mācību metodi darbinieki pieņem atsaucīgi, ko pierāda darbinieku aktivitāte mācību procesā un interese par iespējami atraktīvāko veidu, kā tās pasniegt kolēģiem. Apgūstot darba aizsardzības instrukciju pirmās palīdzības sniegšanā, visi izspēlē praktiskus piemērus – kā jārikojas, ja kolēģim ir kāda trauma, nokļuvis šoka stāvoklī u.c. Savukārt, apgūstot darba aizsardzības instrukciju biroja darbiniekiem, visi kopīgi veicam relaksācijas vingrinājumus.

Mācību noslēgumā kopīgi noskatāmies izglītojošu filmiņu par Napo piedzīvojumiem ārpus darba laika, kas vēsta par to, ka tās zināšanas, kuras iegūtas mācībās, var izmantot ne tikai darba laikā,

bet arī ārpus tā. Protams, apmācībās neiztikt bez kurioziem. Nesen darbiniekus apmācījām darboties ar ugunsdzēsīšamo aparātu. Tas sāka darboties, bet problēmas radās, kad mēģinājām apturēt – tas turpināja pūst putas. Izrādījās, ka bija jāpiespiež stingrāk slēdzis. Lauku atbalsta dienesta darba aizsardzības speciālistes Ērika Gromule un Laima Buša: "Esam gandarītas par sasniegto rezultātu, jo darba aizsardzības mācības izvērsās atraktīvas un veiksmīgas, un būtiskākais, ka darbinieki novērtē un atzīst, ka ir apguvuši nepieciešamās zināšanas darba aizsardzībā."

Lauku atbalsta dienesta
Personāla daļas vadītāja
Ērika Gromule

Darba aizsardzības speciālist!

Ja arī Jums ir pieredze, kā interesantā veidā tiek pasniegta darba aizsardzība uzņēmumā, uzraksti par to Darba aizsardzības ziņām! Dalies pieredzē ar ieguvumiem no alternatīviem apmācību veidiem! Aprakstu ar bildēm sūtiet Darba aizsardzības ziņām uz e-pastu: aivis.vincevs@vdi.gov.lv

Atceries – ar mums var sazināties arī www.twitter.com/darbaaizsardziba

Darba aizsardzības speciālistu tiesības atkarībā no iegūtās izglītības

MĀRA VĪKSNE

Labklājības ministrijas Darba departamenta Darba attiecību un darba aizsardzības politikas nodaļas vadošā referente

Pēdējā laikā aizvien vairāk darba devēju, kā arī darba aizsardzības speciālistu interesējas par to, ar kāda līmeņa izglītību darba aizsardzības jomā speciālisti ir tiesīgi veikt darba vides risku novērtēšanu un citus darba aizsardzības speciālista pienākumus dažādu nozaru un dažāda lieluma uzņēmumos.

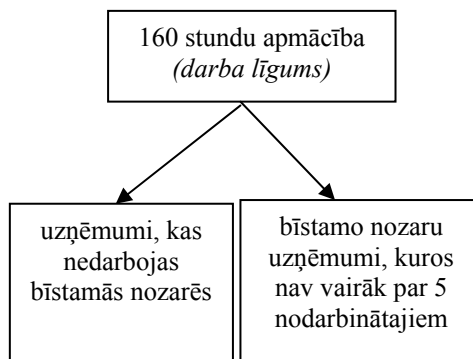
Kā zināms, darba aizsardzības speciālistam var būt iegūta pamatlīmeņa apmācība darba aizsardzībā (160 stundu apjomā) vai arī augstākā līmeņa izglītība (1. vai 2. līmeņa augstākā profesionālā izglītība).

Pamatlīmeņa (160 stundu) apmācība darba aizsardzībā.

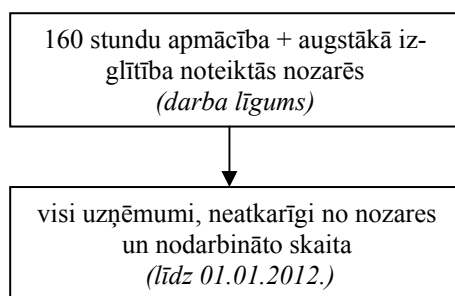
Speciālists ar 160 stundu apmācību darba aizsardzībā ir tiesīgs strādāt un veikt visus darba aizsardzības speciālista pienākumus visos uzņēmumos, kas nedarbojas bīstamās nozarēs*, kā arī bīstamo nozaru uzņēmumos, kuros nav vairāk par pieciem nodarbinātajiem.

Jāuzsver, ka šis speciālists nevar strādāt kā pašnodarbinātais un sniegt „ārpakalpojumus” darba aizsardzības jomā darba devējiem uz uzņēmuma līguma pamata. Viņš var vienīgi strādāt kā uzņēmuma nodarbinātais, darba aizsardzības speciālista pienākumiem veltot visu darba laiku vai arī savienojot šī amata pienākumus ar citiem pienākumiem atbilstoši darba līgumam vai darba devēja rīkojumam. Turpmāk shematiski attēlots, kādos uzņēmumos speciālisti ar attiecīgu izglītību var veikt visus darba aizsardzības

speciālista pienākumus.

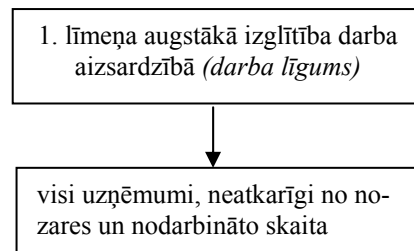

Speciālisti, kuriem papildus iegūtajai 160 stundu apmācībai darba aizsardzībā ir arī iegūta augstākā izglītība dabaszinātnēs, inženierzinātnēs, veselības aizsardzības jomā vai tiesību zinātnēs un ir vismaz piecu gadu darba pieredze attiecīgajā profesijā vai darba aizsardzībā, var veikt visus darba aizsardzības speciālista pienākumus arī jebkurā bīstamo nozaru uzņēmumā līdz 2012. gada 1. janvārim. Pēc šī datuma šiem speciālistiem būs tikai tādas pašas tiesības kā visiem citiem speciālistiem ar 160 stundu apmācību darba aizsardzībā neatkarīgi no iegūtās augstākās izglītības.

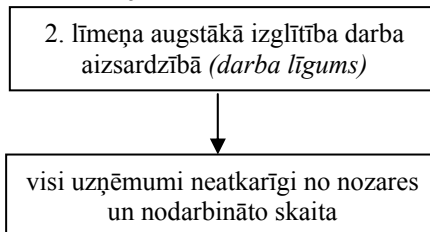

Augstākā profesionālā izglītība darba aizsardzībā.

Ar 1. līmeņa augstāko izglītību darba aizsardzībā, ko var iegūt koledžās pēc vidējās izglītības iegūšanas, darba aizsardzības speciālists var strādāt visos uzņēmumos neatkarīgi no nodarbināto skaita un nozares, tajā skaitā arī bīstamo nozaru uzņēmumos. Tāpat kā speciālisti ar 160 stundu apmācību, šie speciālisti nevar sniegt „ārpakalpojumus”, bet var būt nodarbināti uzņēmumā uz darba līguma pamata kā darba aizsardzības speciālisti.

Ar 2. līmeņa augstāko izglītību darba aizsardzībā, ko iegūst augstskolās, speciālists var darboties vai nu kā kompetentais speciālists vai arī kā uz darba līguma nodarbināts darba aizsardzības speciālists. Būtu svarīgi izprast atšķirību starp kompetento speciālistu un darba aizsardzības speciālistu. Saskaņā ar Darba aizsardzības likuma 1. panta 3. punktu **darba aizsardzības speciālists ir nodarbinātais**, kura pienākums ir organizēt un kontrolēt darba aizsardzības pasākumus un veikt darba vides iekšējo uzraudzību. Šis speciālists ir apmācīts Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, tātad darba aizsardzības speciālists strādā uzņēmumā uz darba līguma pamata. Šāds speciālists var strādāt jebkurā uzņēmumā neatkarīgi no nozares un nodarbināto skaita, veicot visus darba aizsardzības speciālista pienākumus. Šādā gadījumā viņam nav nepieciešama apdrošināšana, kā arī nav obligāta kompetento speciālistu sertifikācija.

Ja speciālists ar 2. līmeņa augstāko izglītību darba aizsardzībā nolemj sniegt „ārpakalpojumus” uzņēmumiem, viņam jāiegūst kompetenta speciālista statuss – jāapdrošina sava civiltiesiskā atbildība, kā arī reizi piecos gados ir jāveic sertifikācija – zināšanu pārbaude.

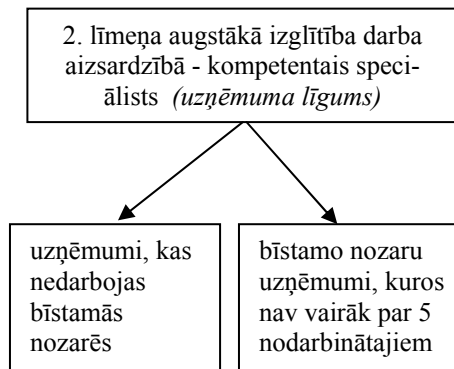
turpinājums 9. lpp.

Darba aizsardzības speciālistu tiesības atkarībā no iegūtās izglītības

Turpinājums no 8. lpp.

Kompetentais speciālists sniedz pakalpojumus („ārpakalpojumus”) darba devējam uz uzņēmuma līguma pamata kā pašnodarbinātais vai kāda uzņēmuma ietvaros, bet līgumā noteikti jābūt norādītam, ka tiek sniegti konkrēta kompetentā speciālista pakalpojumi. Kompetentais speciālists ir tiesīgs sniegt pakalpojumus visos uzņēmumos, kas nedarbojas bīstamās nozarēs, kā arī bīstamo nozaru uzņēmumos, kuros nav vairāk par pieciem nodarbinātajiem. Pārējos bīstamo nozaru uzņēmumos ir jāpiesaista kompetenta institūcija vai arī jāpieņem darbā speciālists ar augstāko

izglītību darba aizsardzībā, kas veic darba vides iekšējo uzraudzību un risku novērtēšanu.

Labklājības ministrija šī gada laikā plāno pārskatīt kompetento institūciju

un kompetento speciālistu novērtēšanas sistēmu, kā arī darba aizsardzības speciālistu tiesības, lai nodrošinātu pēc iespējas skaidrākas prasības un uzņēmumos darba aizsardzības jautājumus varētu risināt pietiekami kvalificēti speciālisti.

* šajā rakstā ar terminu „bīstamās nozares” saprot komercdarbības veidus, kas noteikti Ministru kabineta 2005.gada 8.februāra noteikumu Nr.99 „[Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju](#)” 1.pielikumā.

160 stundas un diploms kabatā

AIJA MORTUKĀNE

Mācību centra
"Drošība"
direktore p.i.

Ikvienas ekonomiskās krīzes laikā trūkst darba vietas, tādēļ jācenšas saglabāt esošās. Notiekot nelaimes gadījumam, avārijai vai ugunsgrēkam, zaudējumi ir lieli – fiziski, ekonomiski un arī sociāli. Ieguldījumi darba aizsardzībā noteikti atmaksājas uzņēmumos, kas veidoti ilgtspējīgam biznesam.

Darba aizsardzības speciālista uzdevums ir būt gan zinošam darbiniekam, skatoties no darba devēja puses, gan ikviena uzņēmumā strādājošā drošam atbalstam. Darba aizsardzības speciālistam nereti nākas būt arī diplomātam. Viņam jābūt pārliecinātam, ka tas, ko viņš dara un pieprasa no darba devēja un nodarbinātā, ir šīs darba vietas labā.

Iesākumā gan par darba aizsardzības speciālistu jāklūst, lai valsts vai pašvaldības iestādē, rūpnieciskās ražošanas uzņēmumā vai citas nozares objektā spētu pareizi organizēt darbu. Kā un kas darāms var uzzināt darba aizsardzības speciālistu kursos,

ko piedāvā daudzas mācību iestādes. Viena no tām ir SIA „FN serviss” mācību centrs „Drošība”. Uzņēmumā „FN serviss” var apgūt ne tikai darba drošības teoriju, saņemt praktiskus ieteikumus, bet arī blakus esošajā veikalā iegādāties teju visu nepieciešamo darba aizsardzībai – brīdinājuma, norādījuma zīmes, ugunsdzēsamos aparātus, darba aizsardzības līdzekļus utt.

Mācību centru „Drošība”, kas dibināts 2005. gadā, absolvējuši vairāk nekā 1400 klausītāju. Tā pasniedzēju Jāņa Riekstiņa (pasniedz ugunsdrošības pamatus) un Raita Rožkalna (pasniedz pirmo palīdzību) vārdi labi zināmi darba aizsardzības nozares speciālistu vidū, jo abiem ir krietna praktiskā darba pieredze un zinošu speciālistu reputācija. Savukārt Anita Čapkovska un Ineta Tērauda ir darba aizsardzības maģistres, RTU absolventes, pie tam abām ir papildus izglītība, kas palīdz lektorēm likt saviem klausītājiem dziļāk izprast darba aizsardzības juridiskos un medicīniskos aspektus. Savukārt inženieris Vilnis Ozoliņš pasniedz elektrodrošības pamatus, bet juriste Kristīne Zembaha izskaidro darba tiesiskās attiecības. Pirms 160 stundu programmas, dalībnieki saņem izdales materiālus, kas noder kā palīg-materiāls tālākajās darba gaitās.

Mācību centra „Drošība” labvēlīgā atmosfēra mudina ne tikai klausīties,

bet arī iedrošina vaicāt neskaidrību gadījumos. Kompetenti pasniedzēji labprāt atbildēs uz kursantus urdošiem jautājumiem, jo mācīties sanāk ļaudis ar dažādu dzīves un darba pieredzi. Kursi ietver astoņas teorētisko lekciju dienas, prakses darba izstrādi savā uzņēmumā un kursu nobeigumā - prakses darba prezentāciju un eksāmenu.

Pieteikties kursiem var SIA "FN Serviss" mājas lapā www.fnserviss.lv vai zvanot pa tālruni 67800995. Kursi maksā 150 latus. Darba aizsardzības apliecība ir beztermiņa un atkārtoti kursi nav jāiet. Nākošo kursu norises sākums – 22. augustā.

Mīts: Nelaiemes gadījumu reģistrācija ir ļoti sarežģīta, prasa daudz laika un beidzas ar to, ka Valsts darba inspekcija tāpat uzliek sodu darba devējam – uzņēmumiem no tās nav nekāda labuma!

Patiesība: Nelaiemes gadījumu izmeklēšanas un reģistrācijas kārtība ir būtiski vienkāršota, un Valsts darba inspekcija nesoda par nelaiemes gadījuma faktu, bet gan par nelaiemes gadījumu slēpšanu un neizmeklēšanu – 2010. gadā par to tika sodīti 11 darba devēji. Ja nelaiemes gadījumi nav izmeklēti un reģistrēti, nodarbinātie zaudē tiesības saņemt valsts apmaksātu ārstēšanos un rehabilitāciju – līdz ar to darbiniekiem pašiem ir jāapmaksā ārstēšanās izdevumi. Ja nelaiemes gadījums ir smags un nodarbinātajam nav pietiekami daudz līdzekļu veselības atjaunošanai, Jūsu uzņēmums var zaudēt kvalificētu darbinieku.

Nav ko ziņot VDI,
pārāk sarežģīti,
lai ceļas augšā un
turpina strādāt...

Darba drošība pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarē

Linda Matisāne, dr.med.,
linda.matisane@gmail.com

Pētījums „Darba apstākļi un riski Latvijā, 2010” parāda, ka situācija pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarēs ir labāka kā vidēji valstī, tomēr vēl joprojām daudzās šīs nozares uzņēmumos pat svarīgākās darba aizsardzības prasības netiek ievērotas. Tā piemēram, tikai 36% darba devēju pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarē ir atzīmējuši, ka pēdējā gada laikā ir veikts vismaz daļējs darba vides riska novērtējums, kā arī sastādīts pasākumu plāns darba aizsardzības jomā. Kā redzams no 1. attēla, tad šī situācija ir labāka kā vidēji valstī. Nozaru griezumā šis ir piektais labākais rādītājs (aiz būvniecības, veselības un sociālās aprūpes, kokapstrādes un metālapstrādes).

jautājumos, kas saistīti ar rīcību ārkārtas situācijās (piemēram, par 26% pieaudzis darba devēju skaits, kas iegādājušies un uzturējuši ugunsdzēsamos līdzekļus, par 9% - iegādājušies pirmās palīdzības aptieciņas, par 14% - izvietojusi drošības zīmes). Tai pat laikā ir samazinājies nodarbināto skaits, kam veiktas obligātās veselības pārbaudes (par 19%), veikta vakcinācija (par 15%), nodrošināts darba apģērbs un individuālie aizsardzības līdzekļi (par 13%) u.c.

Analizējot aptauju datus, jāsecina, ka būtiska problēma nozarē ir nelaimes gadījumu novēršana ne tikai preventīvi, bet arī jau pēc notikušajiem nelaimes gadījumiem. Nodarbināto aptaujas dati liecina, ka par 13% (2010.gadā - 39%, 2006.gadā - 26%) pieaudzis nelaimes gadījumu skaits, pēc kuriem nav veikti nekādi pasākumi, lai novērstu nelaimes gadījumu

liecina par salīdzinoši formālu darba devēju attieksmi pret darba aizsardzības jautājumiem uzņēmumu līmenī.

Arodslimību skaits nozarē ir pieaudzis daudz straujāk nekā vidēji Latvijā. Piemēram 2009. gadā pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarē uz 100 000 nodarbinātajiem tika reģistrētas 1,3 reizes vairāk pirmreizējās arodslimības kā vidēji Latvijā.

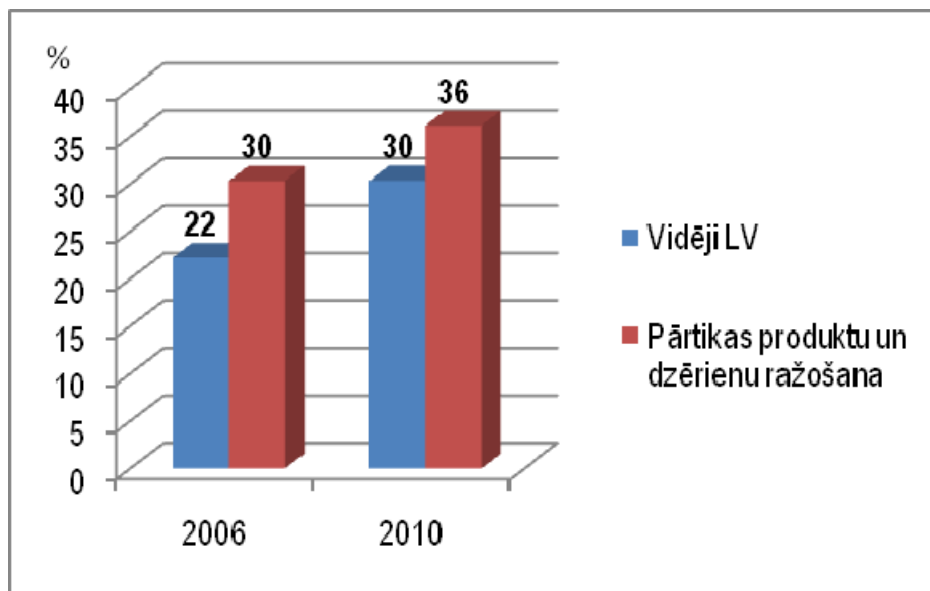
Starp biežākajām arodslimībām jāmin pārslodžu izraisītās balsta un kustību aparāta slimības (karpālā kanāla sindroms, mugurkaula spondiloze, pirkstu locītavu slimības u.c.).

Tā kā pētījuma rezultāti liecina, ka **nozarē ir samazinājies veikto obligāto veselības pārbaūžu skaits, domājams, ka arī turpmāk samērā strauji varētu pieaugt arodslimību skaits, tāpēc darba devējiem jāpievērš papildus uzmanību jautājumiem, kas saistīti ar ergonomisko darba vides risku atpazīšanu un novēršanu.**

Raksta tapšanā izmantoti sekojošu pētījumu dati:

„Darba apstākļi un riski Latvijā” (2005-2007) - Eiropas Savienības (ES) struktūrfondu nacionālās programmas “Darba tirgus pētījumi” projekta “Labklājības ministrijas pētījumi” Nr. VPD1/ESF/NVA/04/NP/3.1.5.1./0001/0003 pētījums (darba devēju un nodarbināto aptaujas dati);

„Darba apstākļi un riski Latvijā” (2009-2010) - pēc Latvijas darba devēju konfederācijas pasūtījuma ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts finansiālu atbalstu projekta «Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos» (Nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/002) ietvaros (darba devēju un nodarbināto aptaujas dati).

Uzņēmumu īpatsvars, kuros ir veikts darba vides riska novērtējums un sagatavots preventīvo pasākumu plāns.

Analizējot finansiālos ieguldījumus, ko darba devēji pēdējā gada laikā ir veikuši pārtikas produktu un dzērienu ražošanas nozarēs, jāsecina, ka ir mainījusies šo veikto pasākumu struktūra. Būtiski pieaudzis to darba devēju skaits, kas investējuši

atkārtošanos (nav bijušas atkārtotas nodarbināto apmācības vai instruktāžas, tehnoloģiju uzlabošana, papildus nodrošinājums ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem). Šis rādītājs ir arī daudz sliktāks kā vidēji Latvijā (2010. gadā 22%). Šādi pētījuma dati

Saudzē ādu, saudzē sevi!

Linda Matisāne, dr.med.,
linda.matisane@gmail.com

Strādājot pārtikas nozarē, veselās plaukstas un rokas ir ļoti būtiskas, lai nodarbinātais spētu kvalitatīvi veikt savus darba pienākumus. No vienas puses tā ir roku āda, kas bieži cieš gan mitruma, gan dažādu kairinātāju ietekmē, no otras - locītavu bojājumi, kas rodas, strādājot piespiedu pozā un ilgstoši veicot vienveidīgas kustības ātrā tempā, tās ir biežākās problēmas, ar ko sastopas nodarbinātie pārtikas nozarē. Tā rezultātā rokas sāp, āda iekaiš, samazinās kustību precizitāte, cilvēki izvairās no dažu specifisku darbu veikšanas. Kopumā viņi vairs nestrādā tik pat kvalitatīvi kā agrāk. Kolēģi un vadītāji sāk kļūt neapmierināti, un augstāk minētajām problēmām pievienojas arī stress darbā. Vienkāršākais risinājums – mainīt „sāpīgo” darbu pret citu. Bet - vai labākais? Šajā rakstā tiks doti daži padomi darba aizsardzības speciālistiem, kā nodrošināt, lai roku āda būtu vesela.

Visbiežāk pārtikas nozarē roku ādas iekaisums attīstās pēc kontakta ar mitrumu un/vai kairinošām ķīmiskām vielām. Āda kļūst sarkana, sausa, niez, iespējama arī ādas lobīšanās. Smagākos gadījumos var sākties ādas plaisāšana un asiņošana. Visbiežāk āda cieš plaukstu un apakšdelmu rajonā – vietās, kur ir tiešs kontakts ar kairinātājiem.

Ādas problēmas izraisa:

- pastāvīga mitruma iedarbība (piemēram, bieža roku mazgāšana, regulāra telpu un virsmu uzkopšana, trauku mazgāšana, sakņu un augļu mazgāšana un tīrīšana u.c.);
- tieša saskare ar aukstiem vai saldētiem pārtikas produktiem, ledu;

- tieša saskare ar mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļiem (it īpaši, ja spirta, piemēram, izopropanolakcentrācija dezinfekcijas līdzekļos ir 30-70%; tas būtiski attauko ādu un samazina tās dabiskās aizsargspējas);

- kontakts ar augļiem (it īpaši citrusiem), saknēm (t.sk. ķiplokiem, sīpoliem) un to mizām;

- kontakts ar garšvielām (piemēram, pipariem) u.c.

Galvenokārt cieš:

- pavāri, viņu palīgi, kas veic augļu un sakņu tīrīšanu, mazgāšanu, smalcināšanu;

- konditori un maizes cepēji (kontakts ar miltiem);

- zivju un gaļas izstrādājumu sagatavotāji, fasētāji (kontakts ar aukstām pārtikas precēm);

- trauku mazgātāji, apkopējas, nodarbinātie, kas veic uzkopšanas darbus, darba virsmu dezinfekciju (kontakts ar mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļiem) utt.

Minētos darba vides riska faktoros nav iespējams izskaust no pārtikas nozares uzņēmumiem, **tomēr riska samazināšanai iespējams veikt šādus pasākumus:**

- izvairīties no kairinošo vielu un mitruma tieša kontakta ar roku ādu, piemēram:

- trauku mazgāšanai izmantot trauku mazgājamās mašīnas, bet grīdu uzkopšanai – piemērotus palīg līdzekļus;

- lietot dažādus kausiņus, knaibles pārtikas produktu (piemēram, ledu gabaliņu) pārvietošanai, birstītes trauku mazgāšanai u.c. vienkāršus palīg līdzekļus; augļus un saknes ievietot sietiņos pirms mazgāšanas;

- augļu un sakņu smalcināšanas darbus veikt ar elektriskām smalcināšanas iekārtām, pēc iespējas vairāk izmantot dažādas rīves, lai izvairītos no sasmalcināšanas ar nazi;

- izmantot augļu un sakņu mizojamās mašīnas (piemēram, kartupeļu mizojšanai);

- lietot mitrumizturīgus cimdus – uzkopšanas gadījumā zem gumijas cimdiem iespējams uzvilkt plānus kokvilnas cimdus;

- izvērtēt iespējas nomainīt mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļus pret līdzekļiem ar zemāku kairinošo vielu koncentrāciju (kam piemīt mazāk kairinošas īpašības), kas nesatur spirtus augstās koncentrācijas (pirms līdzekļu iegādās izlasiet gan lietošanas instrukciju, gan drošības datu lapu informāciju);

- precīzi dozējiet lietojamo ziepju un dezinfekcijas līdzekļu daudzumu uz rokām, izmantojot automātiskos dispenserus (viena doza ir pilnīgi pietiekama, lai nomazgātu un/vai dezinficētu rokas);

- nodrošināt pietiekamu daudzumu kvalitatīvus vienreiz lietojamus roku nosusināšanas līdzekļus (piemēram, papīra dvieļus);

- no rokām noņemt jebkādas rotaslietas (izņemot laulības gredzenus); tas nepieciešams ne tikai higiēnas prasību dēļ, bet zem rotaslietām var sakrāties gan mitrums, gan pārtikas produktu daļiņas (piemēram, milti), gan dezinfekcijas līdzekļi, kas kairinās ādu;

- izvairīties no jebkādiem roku ādas bojājumiem (piemēram, savainošanās ar nažiem, stikla lauskām utt.);

- lietot mitrinošos krēmus pēc iespējas biežāk, bet it īpaši pēc darba dienas beigām (izvēloties krēmus, jāpievērš uzmanība, vai tie ir piemēroti lietošanai konkrētajā uzņēmumā higiēnas prasību dēļ).

Konkursa „Droša skola 2011” galvenās balvas ieguvējs – Cīravas arodvidusskola

2011. gada 1. jūlijā Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) telpās, izglītības ministrs Rolands Broks pasniedza projekta “Droša skola” galveno balvu Cīravas arodvidusskolai.

Lai aktīvi iesaistītu profesionālās izglītības iestādes darba drošības jautājumu risināšanā, tika izsludināts konkurss „Droša skola 2011”. Tā mērķis ir izvērtēt profesionālās izglītības iestāžu labo praksi darba aizsardzības un darba vides jomās. Tas arī ļauj novērtēt, izprast un izskaidrot audzēkņiem droša darba apguves un izpildījuma prasības, mazinot ne-gadījumu skaitu mācību vietās. Darba aizsardzībā izglītoti jaunieši gūs arī mazāk traumu darba vietās.

“Droša skola 2011” balvas izvērtēšanā projekta “Droša skola – drošs darbs” ietvaros no 2011. gada 1. jūnija līdz 20. jūnijam tika saņemti 13 Latvijas profesionālo izglītības iestāžu pieteikumi. Skolas tika izvērtētas pēc trim parametriem: audzēkņu panākumi elektroniskās darba aizsardzības spēlē portālā prakse.lv, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību organizētā konkursa „Profs” rezultāti, kā arī skolu pašvērtējuma anketas.

Galvenā balva piešķirta Cīravas arodvidusskolai. **Cīravas arodvidusskola balvā saņēma** A/S Severstaļlat sertifikātu par 50 apģērbu komplektu iegādi ar skolas logo, Mašīnbūves un Metālapstrādes Rūpniecības asociācijas (MASOC) ielūgumu uz izstādes EMO Hanover 2011 apmeklējumu 1 personai, Drošas braukšanas skola sumināja uzvarētājus, piešķirot Drošas braukšanas kursus 3 personām, bet Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība dāvināja grāmatu komplektu Darba aizsardzībā.

Pateicības balvas piešķirtas Ogres profesionālajai vidusskolai, Liepājas Valsts tehnikumam un Daugavpils 1. arodvidusskolai. Balvās skolas saņem Atzinības rakstu, sertifikātus par 30 apģērbu komplektu iegādi ar

Cīravas arodvidusskolas direktors Kārlis Fricsons un audzēkņi Matīss Zēvalds, Lāsma Stone, Andis Vamzis saņēmuši apbalvojumu no Izglītības un zinātnes ministra Normunda Broka par izcilām zināšanām darba drošībā un sakārtotu mācību vidi skolā. Foto: Jānis Brencis

iestādes logo, ielūgumus uz izstādes EMO Hanover 2011 apmeklējumu 1 personai, kā arī grāmatu komplektu no LBAS Darba aizsardzībā.

Atzinības rakstus par dalību un LBAS grāmatu komplektus pasniedza Daugavpils celtnieku profesionālajai vidusskolai, Latvijas Jūras akadēmijas Jūrskolai, Valsts Kandavas lauksaimniecības tehnikumam, Kuldīgas tehnoloģiju un tūrisma profesionālajai vidusskolai, Malnavas koledžai, Rīgas 3. Arodskolai, Rīgas tehniskajai koledžai, Rīgas Valsts tehnikumam, Saldus profesionālajai vidusskolai.

Biedrība „Jauniešu konsultācijas” sadarbībā ar TELE2 pasniedza **atzinības rakstus par izciliem rezultātiem e-datorspēles darba drošībā 2011. gadā** – pirmās vietas ieguvējiem un AAS „Gjensidige Baltic” balvas (audzēkņu nelaimes gadījumu apdrošināšana 500 latu vērtībā ar apdrošinājuma summu 150 000 LVL) saņēmējiem - Saldus Profesionālajai vidusskolai un tās audzēkņiem: Andrim Kaminskim, Edijam Hānbergam, Kārlim Dobelim, un otrās vietas ieguvējiem Cīravas arodvidusskolai un tās audzēkņiem: Matīsam Zēvaldam, Lāsmam Stonei, Andim Vamzim.

Par projektu: Droša skola – drošs darbs:

2010. gada nogalē A/S Severstaļlat

sadarbībā ar LDDK, Mašīnbūves un Metālapstrādes Rūpniecības asociāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, biedrību „Jauniešu konsultācijas”, SIA Inspecta Latvija, SIA Out Loud, kā arī stratēģiskajiem partneriem Izglītības un zinātnes ministriju, Labklājības ministriju un Valsts darba inspekciju **uzsāka realizēt projektu „Droša skola - drošs darbs”**.

Tā pamatideja ir **izveidot vienotu darba drošības prasību informatīvo sistēmu Latvijas uzņēmumos un profesionālās izglītības iestādēs**, kas veicinātu ikviena jaunieša izpratni par darba aizsardzības prasību ievērošanas nozīmīgumu darba vietā, individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu, kā arī drošu darba metožu un pasākumu lietošanu, tā samazinot nelaimes gadījumu rašanās risku.

Šobrīd projekta darba grupā ietilpst LDDK, MASOC, Valsts darba inspekcija, Labklājības ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, LBAS, A/S Severstaļlat, A/S Inspecta, SIA Out Loud, Jauniešu konsultācijas.

– Agnese Alksne,
LDDK korporatīvās
sociālās atbildības un
komunikācijas eksperte

Žurnālisti apmeklē Labas prakses uzņēmumu „Latvija Statoil”

19. maijā Valsts darba inspekcija mediju pārstāvjiem rīkoja ekskursiju uz „Zelta ķivere 2010” ieguvēja uzņēmumu - SIA „Latvija Statoil”, kuri savā uzņēmumā ievieša programmu, kas būtiski izmainīja darbinieku attieksmi pret drošību darba vietā.

Mediju pārstāvjiem bija iespēja apskatīt, kā drošības prasības tiek ievērotas ne tikai Statoil degvielas uzpildes stacijā, bet arī *Statoil Latvija* naftas produktu terminālī, kas ir paaugstinātas bīstamības objekts, un citkārt apmeklētājiem slēgts.

Ieviešot drošas uzvedības programmu, SIA *Latvija Statoil* panākusi, ka darbinieki iesaistās drošas darba vides uzturēšanā un sākuši pret to attiekties nopietnāk. Piemēram, naftas produktu terminālī neviens pa vagoniem nekāpelē bez īpašas drošības iekares sistēmas.

Foto: Kristians Putniņš, Dienas mediji

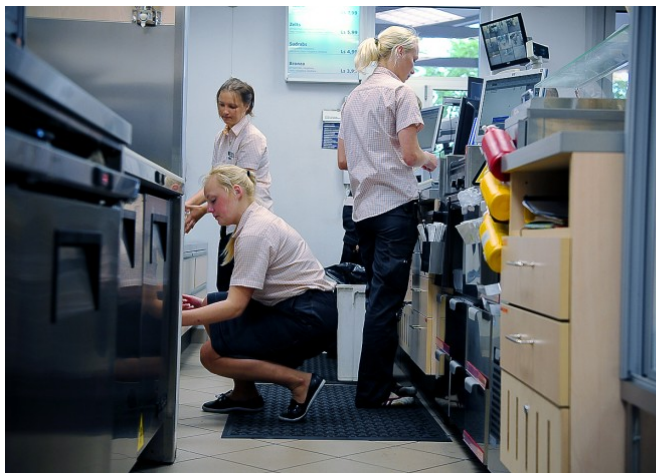
Iespēju uzvilkt speciālo apģērbu, apavus un ķiveri, lai apmeklētu naftas termināli, izmanto arī Darba inspekcijas vadītājs Renārs Lūsis.

Interesi par darba drošības sistēmu Statoil izrādīja gan TV, gan dienas mediju, gan ziņu portālu pārstāvji

Žurnālisti apmeklē Labas prakses uzņēmumu „Latvija Statoil”

„Latvija Statoil” darba aizsardzības speciāliste Dace Čivča žurnālistiem stāsta, ka būtiskus uzlabojumus darba drošībā var panākt ar gluži vienkāršiem, bet asprātīgiem līdzekļiem. Piemēram, tai brīdī, kad automašīnā tiek uzpildīta gāze, uz šoferu priekšējā loga tiek novietota brīdinājuma plāksne ar brīdinājumu, ka uzpildes process vēl turpinās. Šis mērs izrādījies efektīvs, un vairs nav atkārtājušies gadījumi, kad šoferis uzsāk kustību, vēl uzpildes procesam nebeidzoties.

Degvielas uzpildes stacijās darbiniekiem pa rokai izvietotas viegli lietojama instrukciju grāmatiņas dažādām problēmsituācijām, bet zem kājām aiz letes paklāti ergonomiski paklāji, lai atvieglotu darbu stāvus.

Foto: Kristians Putniņš, Dienas mediji

Zemāk izglītoto darbinieku izglītošana

Darba aizsardzības speciālistiem ir pieejama jauna rokasgrāmata, kurā ir vairāki būtiski ieteikumi, kā organizēt veselības apmācības nodarbinātajiem ar zemu izglītības līmeni. Šiem nodarbinātajiem īpaši nepieciešama apmācība darba aizsardzības jautājumos.

Noslēdzot projekta „Nodarbināto ar zemu izglītības līmeni integrēto prasmju stiprināšana attiecībā uz izvēli veselības jomā mainīgā darba tirgus kontekstā”* aktivitātes, RSU Darba drošības un vides veselības institūts izdevis rokasgrāmatu „Izaicinājumi veselības apmācības organizēšanā nodarbinātajiem ar zemu izglītības līmeni”, kurā apkopoti projekta rezultāti un svarīgākie ieteikumi, kā orga-

nizēt apmācības šai nodarbināto grupai. Šī nodarbināto grupa prasa īpašu pieeju, jo, kā rāda projekta rezultāti, viņiem raksturīga sliktāka attieksme pret savu veselību, sliktāks veselības zināšanu pašvērtējums, vāja izpratne par uzvedības ietekmi uz veselību, darba aizsardzības noteikumu neievērošana un nevēlēšanās iegūt jaunas zināšanas par veselības saglabāšanu. Līdz ar to ir mazāka iespējamība, ka šie nodarbinātie ieklausīsies darba aizsardzības speciālistu vai darba devēju teiktajā par nepieciešamību ievērot darba aizsardzības prasības, veselības pārbaudi vajadzību vai veselīga dzīvesveida svarīgumu. Zemāk izglītotie nodarbinātie kopumā ir daudz noraidošāki pret veselīgu dzīvesveidu un drošu darbu, bet būtiskākais – viņiem raksturīga nevēlēšanās to mainīt.

Rokasgrāmatā apkopota informācija par situāciju Eiropas Savienībā, kā arī detalizēti pārskati par pētījuma rezul-

tātiem projekta dalībvalstīs – Latvijā, Polijā, Spānijā un Slovēnijā. Atsevišķā nodaļa ir apkopoti svarīgākie secinājumi un ieteikumi.

Šī grāmata būs noderīga jebkuram speciālistam, kurš ikdienā saskaras ar zemāk izglītoto nodarbināto apmācību un informēšanu, lai sekmīgāk plānotu apmācības par darba aizsardzības jautājumiem un veselīgu dzīves veidu.

Rokasgrāmata ir sagatavota 5 dažādās valodās – angļu, latviešu, spāņu, poļu un slovēņu. Rokasgrāmata latviešu valodā ir pieejama drukātā veidā RSU Darba drošības un vides veselības institūtā vai elektroniski adresē:

http://www.rsu.lv/images/stories/dokumenti/zinu_pielikumi/LEECH_Manual_LV.pdf

* (14222-LLP-1-2008-1-PL-GRUNDTVIG-GMP)

– Ivars Vanadziņš

“Darba aizsardzības ziņas”

Sagatavoja Aivis Vincevs, Valsts darba inspekcijas sabiedrisko attiecību speciālists.

Darba aizsardzības ziņas pieejamas interneta mājas lapās www.vdi.gov.lv un www.osha.lv. Pieteikties izdevuma saņemšanai, kā arī sūtīt savus ieteikumus vai jautājumus var elektroniski aivis.vincevs@vdi.gov.lv. Darba aizsardzības ziņas tapušas sadarbībā ar Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālo kontaktpunktu, kura darbību nodrošina Valsts darba inspekcija.

Seko Darba aizsardzības ziņām: [www.twitter.com/darbaizsardziba](https://twitter.com/darbaizsardziba)